

BİRİNCİ SINIFA BAŞLAMAK İÇİN OKULA BAŞLAMA YAŞI MI OKULA HAZIR OLUŞ MU?*

DERLEME MAKALESİ

Dicle AKAY¹, Remziye CEYLAN²

* Bu makale, Dicle Akay'ın, Remziye Ceylan'ın danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden derlenmiştir.

1 Arş. Gör., Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği, İstanbul, dicleakay91@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3513-7886.

2 Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği, İstanbul, rceylan@yildiz.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3227-7189.

Geliş Tarihi: 21.02.2019 Kabul Tarihi: 04.07.2019

Öz: Uzun yıllardır Dewey, Gessell, Piaget gibi kuramcılar birinci sınıfa başlama konusunda çeşitli görüşler ortaya atmışlardır. Dewey altı yaş okula başlamak için desteklerken, Gessell olgunluk kavramının önemini vurgulamıştır. Gessell'in düşüncesi ile birlikte okula hazır oluş kavramı ortaya çıkarken, Piaget somut işlemler dönemine geçişin önemden bahsetmiştir. Günümüzde tartışmalar devam ederken, çocukların bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulduğunda, okula hazır oluşun, gelişim alanlarının ve okula hazır oluşu etkileyen faktörlerin önemi de ortaya çıkmıştır. Okula başlama yaşı ve okula hazır oluşun çocuklar üzerindeki etkilerine bakıldığında bu iki kavramın birinci sınıfa başlama konusunda dikkat edilmesi gereken kavramlar olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okula Başlama Yaşı, Okula Hazır Oluş, Okul Öncesi Eğitim, Birinci Sınıf

IS SCHOOL STARTING AGE OR SCHOOL READINESS TO START FIRST GRADE?

Abstract:

Theorists like Dewey, Gessell, Piaget built various opinions about starting first grade for many years. While Dewey supported 6 ages to start school, Gessell emphasized the concept of maturation. While the concept of school readiness has started to emerge with Gessell's idea, Piaget mentioned the importance of transition to concrete operational period. While discussions in today continue, the importance of school readiness, developmental areas and the factors affecting school readiness are also seen when the individual differences of children are considered. When the effects of school starting age and school readiness on children are seen, it is seen that these two concepts that concepts should be cared about starting first grade.

Keywords: School Starting Age, School Readiness, Preschool Education, First Grade

Giriş

Okula başlama konusunda bugüne kadar çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. 1900'lü yıllarda görüşleri etkili olan John Dewey'e göre çocukların okula altı yaşından önce başlamaması gerekmektedir. Hatta çocukların istenen becerileri edinebilmesi için sekiz yaş; okula başlamak için idealdir. John Dewey'in görüşlerinin baskın olduğu sosyal yapılandırmacı modele göre okula hazır oluş; çocukların yetişkinlerle ve akranlarıyla etkileşim halindeyken ne öğrendikleri ile ilişkilidir. Bu yüzden ailelerin, öğretmenlerin ve diğer yetişkinlerin katılımı bu süreçte çok önemlidir (Andrews ve Slate, 2001).

1930'lu yıllarda; Arnold Gesell çocuğun okula başlaması için yeterli olgunluğa ulaşma görüşünü ortaya atmıştır. Bu görüşle birlikte önce zihinsel olgunluk daha sonra ise okula hazır oluş kavramları ortaya çıkmıştır. Çocukların zekâ düzeyine ilişkin zihinsel olgunluklarının okuma başarılarını etkilediği düşünülmüştür (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006). Okula hazır oluş ise çocuğun her gelişim alanı açısından, okula hazır olması anlamında kullanılmıştır (Güneş, 2013). Görüldüğü üzere zihinsel olgunluk daha dar kapsamda kullanılırken, okula hazır oluşun tüm gelişim alanlarını kapsadığı görülmüştür. Gesell'in savunduğu olgunlaşmacı modelde ise; çocuklar yeterli derecede büyüdüğünde ve beklenen olgunluk seviyesine ulaştığında okula başlamaya hazırdır (Snow, 2006). Dolayısıyla, çocuğun gelişimsel olarak hangi aşamada olduğu önemlidir.

Buna göre, çocuğun okula hazır olup olmadığı değerlendirilir ve çocuk okula başlar ya da çocuğun okula başlama yaşı bir yaş ertelenir (Bağçeli Kahraman ve Başal, 2013).

Gesell'den sonra, Jean Piaget' nin görüşleri okula hazır oluş konusunda hâkim olmaya başlamıştır. Piaget'nin bilişsel gelişim modelinde gelişim; duyuşsal motor, işlem öncesi, somut işlemler ve soyut işlemler dönemi olarak dört aşamaya ayrılmıştır (MEB, 2014). Buna göre çocuk, yedi yaşında işlem öncesi dönemi bitirip somut işlemler dönemine geçmektedir. Dolayısıyla Piaget okula başlamak için yedi yaşın uygun olduğunu belirtmektedir. Yeni Piaget'ciler olarak adlandırılan kişiler arasında bulunan Houde (2004, akt. Güneş, 2013) bireysel farklılıklardan dolayı yedi yaşından önce de çocukların okula hazır hale gelebileceklerini söylemektedir. Fakat Houde'n görüşünün aksine Boğaziçi Üniversitesi (2017) ile Anne Çocuk Eğitim Vakfı [AÇEV] (2012); Türkiye'de beş buçuk yaşa çekilen okula başlama yaşının çocuklar için uygun olmayacağını, Piaget'ye göre yedinci yaşta geçilen somut işlemler dönemine geçmemiş olmasına bağlamaktadır.

Piaget ile aynı dönemde yaşayan Vygotsky ise bilişsel gelişim için sosyal çevrenin etkisinin çok büyük olduğunu savunmaktadır (Nicolopoulou, 2004). Vygotsky'e göre çocuk; yaratıcı, yetenekli, güçlü ve zeki bir sosyal varlıktır (Fraser ve Gestwicki, 2002). Vygotsky'nin görüşlerinin temelini oluşturan yakınsak gelişim alanı; çocuğun tek başına problem çözebileceği gerçek gelişim düzeyi ve bir yetişkin rehberliğinde veya daha yetenekli akran işbirliği ile problem çözebileceği gizil gelişim düzeyi arasındaki farktır (Nicolopoulou, 2004). Dolayısıyla, çocukların okula başlarken belli bir gelişim seviyesine gelmiş olması gerektiği düşünülmektedir.

Çocuk gelişimi ile ilgili diğer bir kuramcı ise Bronfenbrenner'dir. Ekolojik sistemler modeli ile tanınan Bronfenbrenner'e göre, çocuğun gelişimi çevresindeki sistemler ve bu sistemler arasındaki etkileşim tarafından şekillenir. Çocukla çevre arasındaki ilişki karşılıklıdır. Çocuğun yakın çevresi anlamına gelen mikrosistemde, çocuğun ailesi ve okulu çocuğu etkileyen en önemli etkenlerdir (Krishnan, 2010). Snow'a (2006) göre de ekolojik sistemler modelinde; çocuğun ev, anaokulu ve toplumla olan etkileşimi çok önemlidir. Diğer bir deyişle, çocuğun okula hazır oluşu, "hazır okullar" (ready schools) kavramını da kapsayan geniş bir bütünün parçası olarak görülmektedir.

Erken çocukluk eğitiminde yer alan önemli yaklaşımlarından biri olan Waldorf yaklaşımının öncüsü Rudolf Steiner de; çocuk gelişiminin Çocuk Gelişim Teorisi'ne göre şekillendiğini söylemektedir. Steiner'in bu teorisinde Gesell'in ve Piaget'nin çalışmalarına dayandırılan gelişime uygun ve yaşa dayanan bulgular yer almaktadır (Patterson ve Bradley, 2011). Bu teoriye göre; birinci yedi yıllık sürecin sonuna kadar çocuğa akademik bilgi verilmez. Çünkü çocuklar; entelektüel beceriyi hayali-yaratıcı oyunlar aracılığıyla kazanırlar (Schmitt-Stegmann, 1997). Ayrıca, çocukların enerjileri okuma-yazma çalışmalarını gibi akademik çalışmalara yönlendirilmez (Reunzel, 2001). Bu nedenlerden dolayı, Steiner'e göre yedi yaşından önce okula başlamak doğru değildir.

Birinci Sınıfa Başlamak İçin Okula Başlama Yaşı Mı Okula Hazır Oluş Mu?

Görüldüğü üzere çocukların gelişimi, okula başlama yaşı ve okula hazır oluşları hakkında literatürde çeşitli görüşler hâkimdir. Dewey; çocuğun sosyal ilişkilerine odaklanırken, Gesell olgunlaşma kavramı üzerinde durmaktadır. Piaget'ye göre çocuk, somut işlemler dönemine geçmeden okula başlamamalıdır. Vygotsky; yakınsak gelişim alanının üst sınırı olan, çocuğun tek başına problem çözebildiği gerçek gelişim seviyesine ulaşmadan okula başlamaması görüşündedir. Bronfenbrenner de Dewey gibi çocuğun yakın çevresinin önemli olduğu görüşündedir. Steiner ise çocuğun yedi yaşından önce akademik bilgilere hazır olmadığını belirtmektedir. Tüm görüşler ele alındığında, çocuğun okula başlamasını belirleyen iki önemli faktörün, okula başlama yaşı ve okula hazır oluşu olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, bu çalışmanın amacı; çocuğun okula başlamasına karar vermede okula başlama yaşının mı okula hazır oluşun mu yoksa her ikisinin de ele alınmasının mı gerekli olduğunun değerlendirilmesidir.

Okula Başlama Yaşı

Okula başlamak; çocuğun hayatında önemli bir dönüm noktasıdır (İnal, 2013). Bu nedenle, okula başlama yaşını doğru belirlemek gerekmektedir. Okula başlama yaşı ile ilgili çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bu konuda ortak bir görüş bulunmamaktadır (The Office for Standards in Education, Children's Services and Skills). Örneğin, gelişimsel psikolojiye göre dört ve beş yaş grubu çocuklar gelişimsel olarak örgün eğitime hazır değildir (Perry, 2011; Sykes ve diğerleri, 2009). Arı (2014), birinci sınıfa erken başlayan çocukların fiziksel ve zihinsel açıdan dezavantaja sahip olarak okula başladıklarını vurgulamaktadır. Ancak, Güneş'in (2013) çalışmasında en uygun okula başlama yaşının beş yaş beş ay ve altı yaş altı ay arası olduğu belirtilmektedir.

Çocukların hayatını olumsuz yönde etkileyebileceğinden dolayı, okula başlama yaşını düşürmek her ülke için zor bir süreçtir (Herbst ve Strawinski, 2016). Ayrıca, eğitim sisteminde genel olarak yapılan değişiklikler sadece belli bir kesimi değil tüm toplumu etkilemektedir. Bu nedenle, eğitimin yapısı öğrencilerin yaşına ve gelişim düzeyine uygun olarak planlanmalıdır (TBMM, 2012). Avrupa ülkelerinin çoğuna bakıldığında, çocukların ilkokul birinci sınıfa başlama yaşlarının gelişimsel olarak uygun olduğu görülmektedir. Örneğin UNESCO verilerine göre, 2018 yılında Fransa'da, Yunanistan'da, Almanya'da ve İtalya'da zorunlu okula başlama yaşı 6, Finlandiya'da ise 7'dir (<http://data.uis.unesco.org/>). Fakat, Türkiye'de 2012 yılında zorunlu okula başlama yaşı önce 66 aya düşürülmüş 2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılı itibarıyla 69 aya yükseltilmiştir. Buradan yola çıkılarak ülkemizde çocukların zorunlu eğitime Avrupa ülkelerine göre daha erken başladığı söylenebilir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın eğitim kademelerini yeniden düzenlediği 4+4+4 sisteme gerek duyma nedenlerine bakıldığında; dünya geneline göre yüksek olan eğitim süresinin ülkemizde de artırılmak istenmesi, okula başlama yaşının düşürülmesi ve dünya genelindeki uygulamalara uyum sağlanması, bölgesel farklılıkların azaltılması, eğitim sistemimizin demokratikleştirilmesi ve esnekleştirilmesi, seçmeli dersler ile

sosyal ve kültürel açıdan taleplerin karşılanması, kademeler arası yatay ve dikey geçiş imkânının sunulması, bireylere erken yaşta yeteneklerine göre tercih imkânı sunulması ve her kademeye ayrı binalarda eğitim yapma imkânı verilmesi gibi nedenler olduğu görülmektedir (MEB, 2012). Avrupa ülkelerine bakıldığında ise ortalama eğitim süresinin 9 ve 10 yıl arasında değiştiği görülmektedir. Lüksemburg, Portekiz ve Kuzey İrlanda'da da zorunlu eğitim süresi Türkiye'deki gibi 12 yıldır (European Commission, 2015). Bu açıdan Türkiye, Avrupa ülkelerindeki zorunlu eğitim süresini yakalayabilmektedir.

Son duruma bakıldığında, Arı'ya (2014) göre Türkiye'de ilkokula başlama yaşının beş yaşa düşürülmesi, ilkokul birinci sınıftaki yaş dağılımında çeşitliliğe neden olmaktadır. Sınıflarda ortaya çıkan yaş dağılımından dolayı çocukların gelişim ve olgunluk düzeyinden ayrı başka sorunlar da ortaya çıkmaktadır (Sykes ve diğerleri, 2009). Bunlardan biri, öğretmenlerin aynı sınıfta farklı yaş grubundaki çocuklara hitap etmek zorunda kalmasıdır (Herbst ve Strawinski, 2016). Öğretmenler çocukları değerlendirirken, onların olgunluk seviyesini dikkate almamakta ve okula erken başlayan çocukları, akranlarına göre daha az yetenekli olarak tanımlamaktadır (Sykes ve diğerleri, 2009). Oysa, bu çocukları kendi gelişimsel durumuna göre değerlendirmek gerekmektedir. Bir sınıfta farklı yaş gruplarından gelen çocukların olmasının doğru olmadığı gerçeğiyle birlikte, böyle bir durumun söz konusu olması ihtimaline karşı karmaşaları engellemek adına öğretmen yetiştirme sisteminin buna göre tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Beş yaş grubu çocukların okula başlaması ve sınıflarda farklı yaş grubunu içeren çocukların bir araya gelmesinin sakıncalı sonuçlara neden olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, Kapçı, Artar, Avşar, Daşçı ve Çelik (2013) beş yaş ve altı yaş grubu çocukların farklı sınıflarda ilkokula devam etmesi gerektiğini düşünmektedir. Başar'ın (2013) çalışmasında da öğretmenler 60-66 ay arası çocuklar için ayrı bir sınıf oluşturulması ve okuma yazma için uyum sürecinin uzun tutulması gerektiğini belirtmektedir. Alakoç, Soydan ve Angın'ın (2017) ilkokula birinci sınıf çocuklarıyla yaptıkları çalışmada çocukların okul olgunluğunun en çok okul öncesi deneyimden etkilendiği tespit edilmiştir. Demir ve Üstün'ün (2018) çalışmasında da öğretmenler okul öncesi eğitim almayan çocukların çizgi çalışmalarında zorlandıklarını söylemiştir. Bu durumun bir sonucu olarak da elverişsiz şartlardan gelen çocuklar ile okul öncesi eğitim alan çocuklar arasındaki farklılıklar da artmaktadır. Görüldüğü üzere, okula başlarken sadece çocukların yaşına değil, okula hazır oluşlarına da bakmak gerekmektedir.

MEB tarafından, çeşitli nedenlerle ortaya atılan bu yeni eğitim sistemi, ülkemizde önemli kişi ve kurumlar tarafından da büyük eleştirilere maruz kalmıştır. Bilimsel değerlendirmelere dayandırılmadan böyle bir değişimin olamayacağı ve bu değişimin ekonomik açıdan da savurganlığa neden olacağı belirtilmiştir. Ayrıca, okul öncesi eğitim alamayan çocuklar ile okul öncesi eğitim alan çocuklar arasındaki farkın daha çok açılacağı görüşü de savunulmuştur. Yeni sistem ile çocukların hem bilişsel hem de

Birinci Sınıfa Başlamak İçin Okula Başlama Yaşı Mı Okula Hazır Oluş Mu?

sosyal gelişiminin duraksayacağı belirtilmiştir (Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 2017).

Son yıllarda okul öncesi eğitim ülkemizde önem kazanmasına rağmen, ülke çapında gerekli yaygınlaştırmalar yapılmamaktadır. Eğitim Bir Sen'in nicel veriler ile okul öncesi eğitime ilişkin güncel durumu inceleyerek yayımladığı raporda 4-5 yaşta okul öncesi eğitime katılım oranının %56.6 olduğu görülmektedir. OECD ülkelerinde bu oranın %95 gibi yüksek bir oran olduğu düşünüldüğünde, ülkemizde okul öncesi eğitime katılım konusunda oldukça ciddi bir sorun olduğu söylenebilir (Gür, Çelik, Bozgeyikli ve Yurdakul, 2018). Ayrıca, okul öncesi eğitim kurumları ücretli olmasından dolayı, bu eğitimden çoğunlukla orta ve üst gelir düzeyindeki ailelerin çocukları faydalanmaktadır (Türk Tabipleri Birliği, 2012). Eğitim Reformu Girişimi [ERG] ve AÇEV (2017) işbirliği ile Türkiye'de erken çocukluk bakımına ve okul öncesi eğitime katılıma ilişkin yazılan rapor ve yine AÇEV (2018) tarafından Türkiye'de 0-6 yaş çocuğun durumuna ilişkin değerlendirmelerine yönelik yazılan rapor da Türk Tabipler Birliği'nin (2012) fikrini destekler niteliktedir. Her iki raporda da gelir seviyesi düştükçe okul öncesi eğitime katılımın da düştüğü belirtilmektedir.

MEB (2018) tarafından yayımlanan 2023 Eğitim Vizyonu'ndaki hedeflerden biri okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi olmasına rağmen, ilköğretim birinci sınıfa başlama yaşının 69 ay olmasından dolayı okul öncesi eğitim alanındaki eksikliklerin devam edeceği düşünülmektedir. Çünkü, okul öncesi eğitim kurumuna devam etmesi gereken çocuklar ilköğretime başlamaktadır. Daha önce, 1983-1985 yılları arasında uygulanan okula başlama yaşının beş yaşa indirilmesini kapsayan bir sistemin denendiği ve başarılı olmadığı görülmektedir. Her gelişim alanı açısından farklı olan beş ve altı yaş grubu çocukların aynı sınıfta eğitimine devam etmesi doğru değildir (Hacettepe Üniversitesi, 2012).

Ülkü (2007) tarafından anasını ve ilköğretim birinci sınıfa devam eden çocukların velileri ve öğretmenleri ile yapılan çalışma sonucunda veliler; çocukların ilköğretime başlaması için takvim yaşının, fiziksel, bilişsel ve sosyal-duygusal olgunluklarının da istenilen durumda olması gerektiğini söylemişlerdir. Çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin yarısı ise çocukların erken yaşta okuma yazma becerisi kazanması ile ilgili olumlu görüş belirtirken, sınıf öğretmenleri bu durumla olumsuz baktıklarını belirtmişlerdir.

ODTÜ Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü (2012) çocuklar için en uygun ilköğretime başlama yaşının 72 ay olduğunu belirtmektedir. Okula başlamada okul öncesi eğitimin önemi üzerinde de durulmuştur. Okul öncesi eğitimin çocukların öğrenme kapasitesini desteklediğini, eşitsizlik ve farklılıkları azalttığını, okul öncesi eğitim alan çocukların okula ve yükseköğretime devam oranlarının yüksek olduğunu ve çocukların gelişim alanlarına önemli katkıda bulunduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, farklı ülkelerin okula başlama yaşlarına bakarak karar vermenin doğru olmadığını söyle-

mişlerdir. Çünkü bir çocuğun ilkokul birinci sınıfa başlaması için bir işi kendi başına tamamlama ve kalem tutma gibi becerilere sahip olması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu nedenle, bu yaş grubunda ilkokula başlayan çocukların bazı problemler yaşayabilecekleri düşünülmektedir. Bu problemler (ODTÜ Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, (2012) aşağıda verilmiştir:

- Araştırmalara göre, bu yaş grubundaki çocukların dil gelişimi okuma yazma becerilerini etkilemektedir. Dolayısıyla ilköğretim programı içinde yer alan okuma yazma için farklı aile ve çevrelerden gelen çocukların dil gelişimleri yetersiz kalabilir.
- İlköğretim programları içinde yer alan çalışmalar için yedi yaş çocuklarının bile kas becerileri yetersizken, küçük yaş grubundaki çocukların kas becerilerinin yetersiz olması kaçınılmazdır.
- Çocuklar bir ders saati boyunca dikkat sürelerini koruyamayabilirler, yakın yetişkin ilgisine ihtiyaç duyarlar ve oyun aracılığı ile sosyal kural ve normları içselleştirebilirler. Dolayısıyla sosyal ve duygusal açıdan yetersizdirler.
- Tuvalet ihtiyaçlarını karşılamayabilirler. Yemek yerken desteğe ihtiyaç duyarlar. Öz bakım becerileri yetersizdir.
- İlkokul sınıf ortamı küçük yaş grubundaki çocukların gelişimlerini ve öğrenmelerini desteklemez. Çocuklar bu yaşta aktif ve oyun yoluyla öğrenir.
- Somut işlemler gerektiren konularda sorun yaşayabilirler.

Türk Tabipler Birliği (2012) de altı yaşından önce okula başlayan çocuklarda işlemsel düşünce ve soyutlama gibi becerilerinin gelişmemiş olduğunu belirtmektedir. Yıldırım (2012), 66 aylık çocukların henüz somut işlemler döneminde olduğunu ve birinci sınıf becerileri içinde yer alan okuma yazma mekaniği ve basit sayısal işlemler için gerekli bilişsel olgunlukta olmadıklarını belirtmektedir. Mumcu (2014) okula başlarken yaşça büyük olmanın sözel kabiliyet kazanımı üzerinde olumlu etkisi olduğunu söylemektedir. Bu nedenle; okula erken başlama düşük öğrenme düzeyleri ile sonuçlanabilmektedir.

Okula Hazır Oluş

İlkokula başlama durumunu belirlemede yaş tek faktör olmamalıdır. Öğretmenlere göre, çocukların gelişimsel açıdan okula hazır oluşları ve bireysel farklılıkları dikkate alınarak çocuklar okula başlamalıdır (Kutluca Canbulat ve Yıldızbaş, 2014). Okula hazır oluş ile ilgili çeşitli tanımlar bulunurken, bu tanımların çoğu çocukların yetenekleri ve kapasitesine yöneliktir. National Governor's Association (2005), okula hazır oluşu, okula başlarken çocuktan beklenenler olarak tanımlarken, Snow (2006) gelecek başarı için önemli olan, okula giriş zamanında çocuğun sahip olduğu yeterlikler olarak tanımlamaktadır. Texas yasalarında okula hazır oluş; çocuğun devlet tarafından belirlenen değerlendirme araçlarıyla objektif olarak ölçülebilen çocuğun okul çevresi-

ne girdiğinde gerekli olan dil, erken okuryazarlık, matematik ve sosyal becerileri olarak tanımlanırken, Wisconsin yasalarına göre, çocuğun okulda başarılı olabilmesi için gerekli olan durumlar olarak tanımlanmaktadır (Texas Early Learning Council, 2011). Bunun yanı sıra, bir ilkokul öğretmeni okula hazır oluşu; çocuğun ailesinden bağımsız olarak ilkokula gitmek için hazır olması, bir objeye ya da bir uyarana karşı dikkatini verme, ona ilgi gösterme, dinleme becerilerinin gelişmiş olması, kendileriyle ilgili bir durum olduğunda kendilerini ifade edebilecek dil gelişimine sahip olması, sıra bekleyebilmesi, bir etkinlik sırasında sorumluluklar alabilmesi, çevresindeki olup bitene karşı ilgi göstermesi, gözlemler yapması, sorular sorması ve bir kitabı nasıl tutacağını bilmesi olarak tanımlanmaktadır (OFSTED, 2014).

Okula hazır oluş; çocukların, ailelerin, toplumun ve okulların hazır olması olarak üç farklı açıdan incelenebilmektedir (Britto, 2012; Britto ve Limlingan, 2012). Bu bölümde; çocuklar açısından okula hazır oluş, çocukların gelişimi ve öğrenmesine odaklanmaktadır (Britto ve Limlingan, 2012). Çocukların okula hazır oluşu denildiğinde, akla çocukların okul için yeterli yetkinliğe sahip olması ve okula geçiş süreci gelmektedir (Britto, 2012). OFSTED (2012) de okula hazır oluş için çocukların okula hazır olması ve okula geçiş süreci kavramlarının üzerinde durmaktadır.

Çocuğun okula hazır oluşunu belirlemede olgunluk kavramı önemli bir yere sahiptir. Bu olgunluk ise çocuğun her gelişim alanında okula hazır olması anlamına gelmektedir (Güneş, 2013). Yapılan bir çalışmada, 72 ay ve altı çocukların gelişimsel açıdan okula başlamalarının uygun olmadığı belirtilmektedir (Zelyurt ve Özel, 2015). Kutluca Canbulat ve Yıldızbaş'ın (2014) çalışmasına katılan okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin çoğu; çocuğun tüm gelişim alanlarında olgunluğa ulaştıktan sonra okula başlaması gerektiğini savunmaktadır. Çocukların okula hazır oluşunu inceleyen Gündüz ve Çalışkan'ın (2013) çalışmasında da 60-66 ay yaş grubundaki çocukların ortanın altında okula hazır oluşuna sahip olduğu ve 66-72 ile 72-84 ay yaş grubundaki çocukların orta düzeyde okula hazır oluşa sahip olduğu anlaşılmıştır. Aynı çalışmada; 72-84 aylık çocukların okul olgunluk düzeyinin diğer iki grubun okul olgunluk düzeylerinden yüksek olduğu da görülmektedir.

Tüm gelişim alanlarında gerekli olgunluğa ulaşılmasında önemli yere sahip olan oyun için çocuğa zaman verilmesi gerekmektedir (Türk Tabipleri Birliği, 2012). Bu gereklilik; Koçyiğit'in (2014) okul öncesi dönem çocuklarının ilkokul hakkındaki düşüncelerine ilişkin yaptığı çalışmanın sonuçlarında da görülmektedir. Bu sonuçlara göre, okul öncesi dönem çocuklarının çoğunun ilkokul ile ilgili olumsuz düşünceleri olmakla birlikte, çocuklar ilkokulda birçok kural olduğunu ve kesinlikle oyun oynamayacaklarını düşünmektedirler. Bu dönemdeki çocuklara, onlar için en önemli öğrenme aracı olan oyun için yeterli zaman verilmediğinde, çocuğun fiziksel, zihinsel ve ruhsal gelişimi aksayacaktır (Türk Tabipleri Birliği, 2012). Oyunla birlikte çocuğun tüm gelişim alanlarının yeterli düzeye ulaşmış olması gerekmektedir. Virginia'da da çocukların okula başlaması için her gelişim alanında okul için gerekli yeterliklere sahip olması gerektiği belirtilmektedir (Texas Early Learning Council, 2011).

Okula Hazır Oluş için Gelişim Alanları

Çocukların tüm alanlardaki gelişimi; okula hazır olmalarını ve farklı öğrenme ortamlarına katılmak için gerekli olan becerilerinin temelini oluşturmaktadır (Britto ve Limingan, 2012). Dolayısıyla, çocuğun gelecek okul performansını ve davranışlarını etkileyen ve okula hazır oluşunu belirleyen fiziksel ve motor gelişim, sosyal ve duygusal gelişim, bilişsel gelişim ve dil gelişimi olarak tüm gelişim alanlarının tanımlarına ve özelliklerine bakmak gerekmektedir (Rhode Island KIDS COUNT, 2005).

Fiziksel ve motor gelişim: Fiziksel ve motor gelişim; çocuğun öz bakım becerileri ve yazı yazma becerisi açısından önemlidir. Çocuğun yazması için gerekli kalem tutma, el-göz koordinasyonu ve küçük kas becerisi gibi yeterliklerin olması; ilkokula hazır başlaması için önemlidir. Okula küçük yaşta başlayan çocukların, fiziksel ve motor gelişimini inceleyen çalışmalara (Başar, 2013; Gündüz ve Çalışkan, 2013; Arı, 2014; Kutluca, Canbulat ve Yıldızbaş, 2014; Zelyurt ve Özel, 2015) bakıldığında bu çocukların yeterli fiziksel olgunluğa ulaşmadan okula başladıkları görülmektedir. Kentucky’de çocukların büyük ve küçük kas becerileri açısından okula hazır olarak başlaması gerektiği düşünülmektedir (Texas Early Learning Council, 2012). Türk Tabipler Birliği’ne (2012) göre altı yaşından önce okula başlayan çocukların el-göz koordinasyon becerileri ve ince motor becerileri henüz gelişmemiştir. Fiziksel gelişimdeki problemler; çoğu zaman çocukların okula kayıt zamanını ertelemeye neden olmaktadır (OFSTED, 2014).

Arı’nın (2014) çalışmasında, okula beş yaşında başlayan çocukların makas tutma ve tuvalete gitme gibi konularda sorun yaşadıkları görülmektedir. Zelyurt ve Özel’in (2015) çalışmasında da 72 ay ve altında okula başlayan çocuklar tuvalet ihtiyaçlarını kendileri karşılayamamaktadır. Başar (2013) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenler okula başlayan 60-66 aylık çocukların kişisel bakım becerilerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bu öğrenciler, okul sürecinin başlarında kalem tutma, yazı yazma gibi el kas becerileri bakımından yetersizdir. Gündüz ve Çalışkan (2013) da 60-72 aylık çocuklarda parmak kas gelişimi yetersizliği ile kavrama güçlüğü olduğunu ve bu çocukların çabuk yorulduklarını söylemektedir. Herbst ve Strawinski (2016) bir yıllık süreç sonunda altı yaşında okula başlayan ile yedi yaşında okula başlayan çocuklar arasındaki yazma ile ilgili sorunların büyük ölçüde ortadan kalktığını belirtse de eğitim-öğretim yılının başındaki problemler göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Çocukların, okula başlama yaşına ilişkin öğretmenlerle yapılan bir diğer çalışmada ise sınıf öğretmenleri çocukların özellikle fiziksel gelişimlerinin tamamlandıktan sonra okula başlaması gerektiğini savunmaktadır (Kutluca, Canbulat ve Yıldızbaş, 2014).

Sosyal ve duygusal gelişim: Çocuğun doğumundan başlayarak hayat boyu devam eden ve çevresiyle etkileşim içinde olmasını sağlayan sosyal gelişimi ile duygusal gelişimi; çocuğun okula hazır oluşu açısından önemli olan diğer gelişim alanlarıdır. Bu iki gelişim alanı doğrultusunda, çocuğun güvenli ve olumlu ilişkiler kurabilmesi için çocuk ve yakın çevresi aynı derece sorumludur. Bu; etkileşimin çift yönlü ol-

masının doğal bir sonucudur. Çocuğun ilk sosyal etkileşim içinde olduğu ailesinin, doğumdan itibaren çocuğun ihtiyaçlarını karşılaması gerekirken, çocuğun da üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmesi ve başkalarının değer yargılarını da öğrenmesi gerekmektedir (MEB, 2007b). Fakat, okula erken ve geç kayıt yaptıran çocukların çoğunda, sosyal ve duygusal gelişim alanına ait becerilerde problem olduğu görülmektedir (OFSTED, 2014). Bu da okula başlamak için ideal bir yaş aralığının olduğunu göstermektedir.

Arı'nın (2014) çalışmasına göre, okula erken başlayan çocuklar aktiviteleri devam ettirmekte zorlanmaktadır. Bu yüzden çocuklar, aktivite esnasında sıkılmakta ve kendilerini özgüvensiz hissetmektedirler. Ayrıca, okula başlama yaşının çeşitlilik göstermesi ile ortaya çıkan karışık yaş grubundan dolayı çocukların iletişime geçme konusunda problem yaşadığı da görülmektedir. Zelyurt ve Özel'in (2015) çalışmasında da 72 ay ve altı çocukların sıra bekleme gibi kuralları bilmedikleri, dikkatlerinin çabuk dağıldığı ve iletişim kuramadıkları görülmektedir. Ayrıca 60-72 aylık çocuklar ile 72 ay üstü çocuklar arasında, bir uyum sorunu olduğu sonucuna varılmıştır. Başar (2013) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlere göre çocuklar, sınıfta dikkat toplama problemleri de yaşamaktadırlar. Sert (2014) tarafından yapılan çalışmada da 72 ay altında okula başlayan çocukların dikkat sürelerinin kısa olduğu görülmektedir. Dolayısıyla aktivite sürelerinin çocuklar için uzun olduğu anlaşılmaktadır. Okuma yazma ders süresinin 40 dakika gibi uzun bir süre olmasından dolayı çocuklar bu uzun sürede dikkatlerini toplayıp odaklanamamaktadır (Güneş, 2013; Türk Tabipler Birliği, 2012). Duncan, Dowsett, Claessens, Magnuson, Huston, Klebanov, Pagani, Feinstein, Engel, Brooks-Gunn, Sexton, Duckworth ve Japel (2007) tarafından yapılan çalışmada da dikkat becerileri; çocuğun gelecekteki başarısını belirleyen en önemli belirtiler arasında bulunmuştur.

Sosyal ve duygusal açıdan çocuğun okula hazır olduğunu gösteren en önemli belirtisi; çocuğun akranlarıyla beraberken gösterdiği olumlu sosyal davranışlardır (Rhode Island KIDS COUNT, 2005). Çocukların sosyal ve duygusal gelişimi ile ilgili bir çalışmada okula küçük yaşta başlayan çocukların (60-72 ay) hem eğitim-öğretim döneminin başında hem de sonunda, yaşça daha büyük olan çocuklardan akademik benlik saygısı ve sosyal davranışlar açısından daha çok sorun yaşadığı görülürken, yaşça büyük olan çocukların daha çok olumlu davranış sergiledikleri görülmektedir (Kapçı ve diğerleri, 2013). Bu çalışma doğrultusunda okula erken başlayan çocukların o dönem içinde sosyoduygusal açıdan sorun yaşadıkları görülürken, Duncan ve diğerlerinin (2007) çalışmasında ise, bu sorunun gelecek okul başarısı üzerinde etkisi olmadığı görülmektedir. Küçük yaşta okula başlayan çocuklarda, ayrılık kaygısı ve bu çocukların dürtü kontrolünü sağlayamadıklarından dolayı davranış problemleri yaşadıkları da görülmektedir. Ayrıca, okula erken başlayan çocuklar kendilerini yaşça büyük başlayan çocuklara göre başarısız hissetmektedir. Dolayısıyla çocukların güven duygusu örselenmekte ve okuldan soğumaktadırlar (Türk Tabipler Birliği, 2012).

Yapılan çalışmalara genel olarak bakıldığında, küçük yaşta okula başlayan çocukların dikkatlerini toplamada, sıra beklemede, kendilerinden büyük çocuklara uyum sağlamada, onlarla iletişim kurmada ve sosyal davranışlar sergilemede problem yaşadıkları sonucuna varılabilir. Ayrıca bu çocuklar ayrılık kaygısı yaşamakta ve başarısızlık duygusundan dolayı, güven duyguları örselenerek okuldan soğumaktadırlar.

Bilişsel gelişim: Bilişsel gelişim, doğumdan itibaren çevre ile olan etkileşim kurulmasını, dünyayı algılamak için gerekli bilginin edinilmesini, kullanılmasını, yorumlanmasını, yeniden düzenlenmesini ve değerlendirilmesini sağlayan zihinsel süreçlerin tümüdür. Bu nedenle, bilginin kazanılması ile zihinsel süreçler arasındaki ilişki çok önemlidir. Bilişsel gelişim ile çocuklar, olaylar örgüsünü, nesnelere arasında benzerlik ve farklılıkları anlayabilmekte ve akıl yürütme ile mantıksal çerçevede cevaplar üretebilmektedir (MEB, 2007a). Böylece matematik, fen, sosyal bilimler ve sanat alanında aktif öğrenme sürecine katılabilmektedir (Maryland State Board of Education, 2009). Çocukların bilişsel olarak okula hazır olduğunu gösteren en önemli belirtiler; temel şekilleri tanıması, 10'a kadar sayması, sayıları karşılaştırabilmesidir (Rhode Island KIDS COUNT, 2005).

Ar'ya (2014) göre beş yaşında okula başlayan çocuklar zihinsel olarak dezavantaja sahip olarak okula başlamaktadır. AÇEV'e (2012) göre de; beş yaşındaki çocuklar somut işlemler dönemine geçmediklerinden dolayı onlardan beklenen okuma-yazma, basit sayısal değerlendirme ve işlemleri yapmak için gerekli bilişsel düzeyde değildir. Ortalama olarak, bir eğitim-öğretim yılında aynı sınıfta bulunan çocuk grubundan ay veya yaş olarak daha küçük olan çocukların, daha düşük okul performansına sahip olduğu görülmektedir. Örneğin, Birleşik Krallık'ta 1 Eylül'de eğitim-öğretime başlayan Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında doğan çocuklar büyük oranda dezavantaja sahiptir (Sykes ve diğerleri, 2009). Zelyurt ve Özel'in (2015) çalışmasında 72 ay ve altı çocukların görsel hafızalarının gelişmediği görülmektedir. Gündüz ve Çalışkan (2013) ile Sert'in (2014) yaptığı çalışmalarda ise 72 ay altında okula başlayan çocukların yavaş öğrendikleri sonucuna varılmıştır. Türk Tabipler Birliği (2012) de altı yaşından önce okula başlayan çocuklarda işlemsel düşünce ve soyutlama gibi becerilerinin gelişmemiş olduğu belirtmektedir.

Dil gelişimi: Doğumdan itibaren başlayan ve yaşam boyu devam eden dil gelişimi sürecinin doğal bir ürünü olarak çocuklarda ihtiyaçlarını, duygu ve düşüncelerini iletme ihtiyacı oluşmaktadır. Dolayısıyla, çocuklarda iletişim kurma isteği uyanmaktadır (MEB, 2013). Fakat, okula erken başlayan çocukların duygularını sözel olarak ifade etmede problem yaşadıkları görülmektedir (Türk Tabipler Birliği, 2012). Okula normal kayıt zamanından daha geç kayıt yaptıran çocuklarda ise iletişim kurma problemleri olduğu görülmüştür. Hatta bu çocukların çoğu konuşma, anlama ve iletişim kurma problemleri için müdahale programlarına dâhil olmaktadır. Çünkü çocuklarla bire bir ilgilenmek gerekmektedir (OFSTED, 2014). Dolayısıyla çocukların okula başlarken gerekli sözel dil becerilerine sahip olması gerekmektedir (Rhode Island KIDS COUNT, 2005).

Birinci Sınıfa Başlamak İçin Okula Başlama Yaşı Mı Okula Hazır Oluş Mu?

Çocuğun dil gelişimini değerlendirmek, okula başlamada önemli bir faktör olarak görülmektedir. Çocuğun, okul için gerekli bilgi ve becerilerinin tanımlanmasında kullanılan değerlendirme yöntemleri ile dinleme, dikkatini verme, alıcı dil, ifade edici dil ve sosyal iletişim üzerinde değerlendirmeler yapılabilmektedir (OFTSED, 2014). Rhode Island KIDS COUNT (2005) da okula başlarken çocukların yeterli ön okuryazarlık becerilerine, gelişimine uygun olarak yazı kavramının farkında olmasına ve sözel dil becerilerine önem vermektedir.

Dil gelişimi içinde yer alan yazma becerisi, çocukların motor becerileri ile de ilişkilidir. Çocuğun sözel dilinin iyi olması; okuma yazma becerilerine katkı sağlamaktadır. Fakat, okuma yazma teknik beceriler de gerektirdiğinden çocuğun yeterli el becerisine de sahip olması gerekmektedir (Güneş, 2013). Çocukların okula başlarken, okuma becerisi kazanabilmesi için yeterli kelime dağarcığına sahip olması da gerekmektedir. Çünkü yeni bilgiler eski bilgilerin üstüne inşa edilir (Britto, 2012). Çocukların, çeşitli metinlere maruz kalma sürecinde bildikleri kelimelerle metinleri tartışabilmeleri, sorular sormaları, resimlerdeki nesnelere isimlendirebilmeleri, gördükleri şekilleri ve renkleri tanımlamak için bu kelimeleri kullanmaları gerekmektedir. Bu resimler ve metinler aracılığı ile bilmedikleri yeni kelimelerle tanışabilirler (Maryland State Board of Education, 2009). Eğer bir çocuk, sınırlı kelime bilgisine sahipse ve iletişim kurmada sorun yaşıyorsa okul için hazır olmama ihtimali artmaktadır. Zaten çocukların çoğu alıcı ve ifade edici dil becerilerinde önemli derecede sorunlar yaşamaktadır (OFSTED, 2014).

Sert'in (2014) çalışmasında, çocuklara sunulan metinlerin okula erken başlayan çocuklar için çok sıkıcı ve uzun olduğu sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla okula erken başlayan çocukların, okuryazarlık gelişimi de uzun zaman almaktadır. Gündüz ve Çalışkan'ın (2013) araştırma sonuçlarına göre; 66-72 ay ve 72-84 ay yaş grubundaki çocukların ilk okuma yazma becerileri ve okuma yazma becerilerini kazanma düzeyleri, 60-66 aylık çocuklarından daha yüksektir. Aynı sonuçlar, Tural ve Oral'ın (2015) çalışmasında da görülmektedir. 60-66 aylık çocukların, ilk okuma yazma becerileri, öğrenme ve okuduğunu anlama açısından 67-72 aylık ve 73 aylık ve daha büyük çocuklara göre daha düşük düzeydedir (Tural ve Oral, 2015). Ayrıca, okula başlarken yaşça büyük olmanın sözel kabiliyet kazanımı üzerinde olumlu etkisi vardır. Bu nedenle; okula erken başlama düşük öğrenme başarısı ile sonuçlanabilir (Mumcu, 2014).

Okula Hazır Oluşu Etkileyen Temel Faktörler

Çocukların okula hazır oluşunu değerlendirirken, çocukların sadece kronolojik yaşına göre sahip olabileceği becerilere bakmak yerine, çocukların hazır oluşunu etkileyen diğer faktörlere de bakmak gerekmektedir. Bu faktörler; fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal ile çevresel faktörler olarak ele alınmıştır (Dinç, 2013).

Fiziksel faktörler: Çocuğun okula hazır oluşunu etkileyen fiziksel faktörler; çocuğun genel sağlık durumu ve büyümesi, fiziksel yetenekleri, kaba ve ince motor bece-

rilerinin gelişimi, doğum öncesi ve sonrası çocuğun maruz kaldığı çevre koşullarıdır (Dinç, 2013). Çocuğun belirli bir yaşa gelmesi, çocuğun gelişimi açısından yanıtıcı olabilir. Çocuğun, belirli bir fiziksel yeterliğe sahip olması da dikkate alınmalıdır (Ok-tay ve Unutkan, 2005). Çocukların okula hazır oluşunu etkileyen fiziksel faktörlerle ilgili çalışmalara bakıldığında, daha çok cinsiyet ve yaşa odaklanıldığı görülmektedir (Tatal ve Oral, 2015; Yıldız Çiçekler, 2010; Özkara, 2014; Yıldırım Doğru, Alabay ve Kayılı, 2010; Andersson, Gauding, Graca, Holm, Öhlin, Marklund ve Ericsson, 2011; Koçak, Ergin ve Yalçın, 2014; Karaaslan, 2013; Acarlar, 2005; Voyles, 2011; Vlachos ve Papadimitriou, 2015).

Okula başlama yaşını ele alırken, ilk okuma yazma ve okuduğunu anlama başarı-larına bakıldığında, cinsiyet açısından anlamlı farklılık bulunmamıştır (Tatal ve Oral, 2015). Yıldız Çiçekler'in (2010) çalışmasında da kız ve erkek çocukları arasında hece-leri, kelimeleri ve cümleleri kullanma düzeyleri açısından anlamlı farklılık saptan-mıştır. Özkara'nın (2014) altı yaş çocukları ile yaptığı çalışmada, çocukların sözcük dağarcığının cinsiyet açısından farklılık göstermediği görülmüştür. Yıldırım Doğru ve diğerlerinin (2010) çalışmasında ise çocukların kelime testinden aldıkları puanlar cin-siyete göre farklılık göstermektedir.

Karaaslan (2003) tarafından 7-14 yaş grubundaki çocuklar ile yapılan bir çalışmada çocukların kelime testinden aldıkları puanlar arasında, yaş açısından anlamlı bir fark-lılık bulunmasa da yaş arttıkça alınan puanların arttığı görülmüştür. Acarlar (2005) tarafından yapılan ve sözcük dağarcığının çeşitliliğini araştıran çalışmada, farklı söz-cüklerin sayısı beş-altı yaş arası çocuklarda doğrusal olarak artmaktadır. Yıldız Çiçek-ler'in (2010) çalışmasında, yedi yaşındaki çocukların heceleri altı yaşındaki çocuklara oranla daha çok kullandıkları görülmüştür. Andersson ve diğerlerinin (2011) çalışma-sında, konuşulan kelimelerin ortalama sayısının yaş ile birlikte arttığı görülmektedir. Koçak ve diğerlerinin (2014) çalışmasında da beş-altı yaş grubu çocukların dil gelişim düzeyleri üzerinde yaş faktörünün etkisinin önemli olduğu bulunmuştur.

Yaş ve cinsiyet faktörlerine göre, genel olarak birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğren-cilerinin akademik başarılarının incelendiğini bir çalışmada, genel olarak matematik becerileri açısından, yaşça büyük çocuklar daha başarılı olmuşlardır. Özellikle birinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinin matematik becerileri üzerinde, yaşın önemli bir etkisi olduğu görülmüştür. Yaşın, okuma puanları üzerinde de etkili olduğu görülmektedir. Cinsiyet ise hem okuma hem de matematik puanları üzerinde önemli bir faktör olarak bulunmamıştır (Voyles, 2011).

Vlachos ve Papadimitriou (2015) tarafından, yaş ve cinsiyetin ikinci sınıf çocuk-larının okuma performansları üstündeki etkisini incelemek amacıyla yapılan çalış-mada, 85-91 aylık ve 92-98 aylık çocukların okuma akıcılığına, okuma doğruluğuna ve anlama becerilerine bakılmıştır. Sonuçlara bakıldığında; yaşın okuma performansı üzerinde etkili olduğu görülmüştür. 92-98 aylık çocukların okuma akıcılığı ve oku-

duğunu kavrama beceri performansları 85-91 aylık çocukların performanslarına göre daha yüksektir. Genel okuma performansına bakıldığında da aynı sonuca ulaşılmıştır. Cinsiyet açısından ise anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Zihinsel faktörler: Çocuğun öğrenme yeteneğini etkileyen önemli zihinsel faktörlerden biri zekâdır. Çocukların zekâ düzeyi ile okuma başarıları arasında önemli bir ilişki vardır (MEB, 2006). Zekâ gelişimi için de çevresel uyarıların zengin olması gerekmektedir (Oktay, 2000). Zengin uyarının olmadığı ortamda büyüyen çocuğun ilerleyen yıllarda öğrenme ve yeteneklerini geliştirmesi bakımından, açığı kapatması zor olmaktadır (San Bayhan ve Artan, 2004). Karaaslan'ın (2003) çalışmasında da çocukların zekâ puanının arttıkça, kelime testinden aldıkları puanın da arttığı görülmektedir. Çocuğun zihinsel olarak hazır olduğunu gösteren diğer faktör ise çocuğun dil gelişimidir. Dil gelişiminde ise alıcı dil ve ifade edici dil önemlidir (Morrison, 1998).

Çocukların ailelerinin öğrenim durumuna göre 2,5 yıl boyunca duyduğu kelimelerin kaydedilmesini kapsayan ve Hart ve Risley (1995) tarafından yapılan çalışmanın sonuçlarına bakıldığında; bir yıl boyunca yüksek eğitim düzeyinden gelen ailelerin çocukları 11,2 milyon kelime duyarken, orta düzeyli ailelerin çocukları 6,5 milyon kelime, eğitim düzeyi düşük olan ailelerin çocukları ise 3,2 milyon kelime duymuştur. Bialystok, Luk, Peets ve Yang'ın (2009) çalışmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Güneş'e (2013) göre; okula başlarken daha çok kelime ve kelime anlamı bilen çocukların, okuma yazma öğrenirken daha kolay öğreneceği açıkça görülmektedir.

Sosyal ve duygusal faktörler: Çocuğun, okuldan önceki en yakın sosyal çevresi ailesidir. Bu nedenle aile; çocuğa sunulan sosyal çevre ve çocuğun gerekli sosyal ve duygusal becerileri kazanması açısından önemlidir. Çocuğa, erken yaşta sunulan zengin uyarılarınla dolu ortamlar çocukların sosyalleşmesinde önemli yere sahiptir (Dinç, 2013). Yeşil Dağlı (2012) da sosyal çevrenin çocuğun okula hazır oluş açısından önemini belirtmektedir. Çocuklar; okul öncesi eğitim ile öğretmen ve arkadaşlarıyla iletişim geçme, işbirliği yapma, kendini ifade etme, duygularını kontrol etme, kendini ve çevresini tanıma gibi fırsatlar edinmektedir. Yani okul öncesi eğitim almış çocukların deneyimleri ailesi ile sınırlı değildir (Dinç, 2013). Harman ve Çelikler (2012) de öğretmen, aile, aile ortamı, ebeveyn çocuk iletişimi ve olumlu akran ilişkileri gibi çocuğun yakın çevresinin, okula hazır oluşunu etkilediğini belirtmektedir.

Çevresel faktörler: Bir çocuğun potansiyelini en üst düzeyde gerçekleştirebilmesi için, gerekli çevresel şartlara sahip olması gerekmektedir. Yetersiz koşullarda büyüyen çocuklar, potansiyellerini ortaya çıkaramamaktadır. Zengin uyarılarınla dolu çevre, çocuğun gelişim alanlarını desteklemektedir. Anne-babanın çocuğa karşı ilgisiz oluşu, çocukla yeterince iletişim içinde olmayışı ve çocuğa kitap okumamaları çocuğun dil gelişimini olumsuz etkilemektedir (Cirhinlioğlu, 2001).

Özkara'nın (2014) çalışmasında, çocukların kelime dağarcığı üzerinde anne eğitim düzeyi açısından anlamlı fark bulunurken, baba eğitim düzeyi açısından anlamlı fark

bulunmamıştır. Yıldırım Doğru ve diğerlerinin (2010) çalışmasında çocukların kelime dağarcığı üzerinde anne ve baba eğitim düzeyi açısından anlamlı fark bulunmamıştır. Bunun aksine, Savaş (2010), Yıldırım Doğru, Bek, Konuk Er ve Demiray'ın (2010) çalışmasında, anne baba eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların kelime testinden aldıkları puanların da arttığı görülmektedir. Koçak ve diğerlerinin (2014) çalışmalarında da hem anne hem de baba eğitim düzeyi açısından anlamlı fark bulunmuştur. Harman ve Çelikler (2012) de ebeveyn eğitim düzeyinin çocuğun okula hazır oluşunu etkilediğini belirtmektedir. Sosyoekonomik statünün etkileri ile aslında çocuğun gelecek hayatı şekillenmektedir (OFSTED, 2014).

Harman ve Çelikler (2012) de sosyoekonomik düzeyin okula hazır oluşu etkilediğini belirtmektedir. Yıldız Çiçekler'in (2010) altı-yedi yaş çocukları ile yaptığı çalışmasında, üst sosyoekonomik düzeydeki çocukların, alt sosyoekonomik düzeydeki çocuklara oranla daha çok kelime ve cümle kullandıkları görülmektedir.

Yıldırım Doğru ve diğerlerinin (2010) çalışmasında, çocukların sözcük dağarcığı ile dili anlama düzeyleri ve Koçak ve diğerlerinin (2014) çalışmasında çocukların Türkçe dil kullanım düzeyleri üzerinde kardeş sayısı açısından anlamlı fark bulunmamıştır. Temur'un (2006) çalışmasında, çocukların toplam ve farklı kelime sayısı ve Yıldırım Doğru ve diğerlerinin (2010) çalışmasında sözcük dağarcığı üzerinde kardeş sayısı açısından anlamlı fark bulunmuştur. Çocukların kardeş sayısı arttıkça sözcük dağarcıklarında bir düşüş görülmüştür.

Yüksek kalitedeki erken çocukluk eğitimi; sosyoekonomik statüden kaynaklanan dezavantajları ortadan kaldırmayı büyük ölçüde sağlamaktadır (OFSTED, 2014). Harman ve Çelikler (2012) de okul öncesi eğitim alma durumu ile okul öncesi eğitimde geçen sürenin, okula hazır oluş açısından önemli olduğunu belirtmektedir. Okul öncesi eğitim ile çocukların bilişsel becerileri desteklenir ve onlara okuma-yazma öğrenmek için gerekli sözel ve sayısal beceriler ile giyinme-soyunma, tuvalet ve temizlik gibi ihtiyaçlarını karşılamak için öz bakım becerilerini kazandırmak amaçlanır. Böylece çocuk; okula başladığında okula uyum sağlama, öğrenme becerisi ve akademik başarı açısından zorluk çekmemektedir (AÇEV, 2012). Bu nedenle, çocuğun erken çocukluk deneyimlerinin kalitesi gelecek hayatı için çok önemlidir.

Eshetu'nun (2014) anasınıfı eğitiminin öğrencilerin ilerleyen yıllardaki akademik başarıları üzerindeki etkisini incelediği çalışmada; anasınıfı eğitime katılan çocukların, akademik başarılarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca eğitim seviyesi yüksek olan ailelerden gelen öğrencilerin, anasınıfına gitme oranının yüksek olduğu görülmüştür.

Okul öncesi eğitim alan çocuklar, ilkokula daha rahat uyum sağlamakta ve öğrenmeye daha açıktır. Dolayısıyla, okul öncesi eğitim almayan çocuklara oranla okul öncesi eğitim alan çocukların öğrenme motivasyonları daha yüksek ve ders dinleme kapasiteleri daha fazladır (Türk Tabipler Birliği, 2012). Birinci sınıf öğretmenleri de

okul öncesi eğitim almış öğrencilerinin, okul öncesi eğitim almamış öğrencilere göre sosyal ve öğrenme yaşantılarına katılım ile başarı açısından olumlu yönde farklılık gösterdiğini söylemektedir (Dündar Kırık, 2011). Yani, anasınıfı eğitimi almanın ilkokul birinci sınıftaki başarı düzeyine olumlu etki yaptığı (Bilecen, 1995; Başer, 1996) ve okul öncesi eğitim alanların almayanlara göre okula hazır oluş düzeyinin daha yüksek olduğu görülmektedir (Esaspehlivan, 2006).

Berlinski, Galiani ve Gertler (2009) tarafından, ilkokula başlamadan önce alınan eğitimin ilkokulda okul performansı üzerindeki etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada okula başlamadan önce alınan bir yıllık eğitimin, üçüncü sınıftaki okul puanı üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca, okula başlamadan önce alınan eğitime devam etme oranı yükseldikçe, çocukların üçüncü sınıftaki dikkat, derse katılım ve sınıf disiplini gibi otonom becerilerinin de arttığı belirlenmiştir.

Okul öncesi eğitimin kalitesi, liseden mezun olma oranını da belirleyen önemli bir etkidir. Tatal ve Oral'ın (2015) çalışmasında, okul öncesi eğitim almış çocukların, ilk okuma yazma ve okuduğunu anlama başarılarının da daha yüksek olduğu görülmektedir. Benzer sonuç, Herbst ve Strawinski'nin (2016) çalışmasından da elde edilmiştir. Çalışmada, okul öncesi deneyiminin, çocukların okuma becerileri üzerinde olumlu etkisinin olduğu belirlenmiştir.

Okul öncesi eğitim dışında, ailelerin çocuklarıyla geçirdikleri zamanın kalitesine de bakmak gerekmektedir. Çocukların, evdeki öğrenme ortamını geliştirilerek, çocuğun ilerleme kaydetmesini ve okul için daha iyi bir başlangıç yapması sağlanmalıdır (OFSTED, 2014). Dolayısıyla evdeki yaşam koşullarının (evde kendi odasına sahip olmak) da çocukların okuma becerileri üzerinde olumlu etkisi bulunmaktadır (Herbst ve Strawinski, 2016). Yeşil Dağlı (2012), ev ve ev dışı ortamların kalitesi ile çocukların yaşadıkları yerin okula hazır oluş için önemli olduğunu belirtmektedir. Harman ve Çelikler (2012) de evin fiziksel yapısının okula hazır oluşu etkileyebileceğini söylemektedir.

Okula Hazır Oluş ve Okula Başlama Yaşının İlerleyen Dönemlerdeki Etkileri

Genel olarak, Türkiye'de ve Dünya'da okula erken başlamanın, çocuklar üzerindeki etkisine bakan çalışmalarda parlak sonuçlar görülmemektedir. Bu çalışmalar; okula hazır oluşun çocuklar üzerindeki etkilerini görmek adına ilkokul dönemi, lise ya da ergenlik çağı ve yetişkinlik çağı olmak üzere üç farklı gelişim dönemi için yapılmıştır (Britto ve Limlingan, 2012).

Okula hazır başlayan çocukların, ilkokuldayken okulu bırakma oranlarının az olduğu ve akademik katılımlarının arttığı görülmektedir. Yani, okula hazır olmak; ilkokul ve ortaokuldaki akademik başarı ile bağlantılıdır (Britto ve Limlingan, 2012). Bunun aksine okula başlama yaşının dört olduğu Kuzey İrlanda'da çocuklar hiç bir akademik avantaja sahip olmamakla birlikte, ilkokuldan yeterli okuryazarlık seviyesine sahip olmadan ayrılmaktadırlar (Fawcett, 2012).

Sakic, Burusic ve Babarovic (2013) tarafından okula başlama yaşı ile ilkokul boyunca okul başarısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada, 10-11 yaşlarındaki dördüncü sınıf öğrencileri ve 14-15 yaşlarındaki sekizinci sınıf öğrencilerinin okul başarıları üzerinde okula başlama yaşının etkisine bakılmıştır. Öğrenciler, doğum yılı ve okula başlama yaşına bakılarak erken ve geç başlayanlar olarak iki gruba ayrılmıştır. Dördüncü sınıf öğrencileri arasında başarı puanlarına bakılmaksızın, okula geç girenlerin ortalama olarak okula erken girenlerden tüm başarı alanlarında daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmüştür. Başarıya göre bakıldığında ise, farklılıkların çok küçük olduğu ve okula başlama yaşının etkisinin başarıyı belirlemede çok zayıf olduğu sonucuna varılmıştır. Sekizinci sınıflar arasında, başarı alanlarının çoğundan elde edilen başarı puanlarının, okula erken veya geç başlama ile ilişkili olmadığı bulunmuştur. Genel olarak bakıldığında okula geç başlayanlar; ilkokulun ilk sınıf seviyelerinde daha iyi performans sergilese de başarı puanlarındaki bu farklılıklar çok küçük ve ilkokulun sonlarına doğru azaldığı için uzun süreli olmamıştır.

Demircan, Gürten ve Uysal (2014) tarafından, ilkokula aynı zamanda başlayan öğrencilerin doğdukları ay ile Seviye Belirleme Sınavı'ndan (SBS) aldıkları puanlar arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada, öğrenciler doğum aylarına göre dört gruba ayrılmıştır. Sonuçlara göre, öğrencilerin SBS puanları ile doğum ayı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farkın iki ile dördüncü grup ve üç ile dördüncü grup arasında olduğu, yaşça en küçük ve en büyük olan grup arasında olmadığı saptanmıştır. Okula en küçük başlayan grup ile en büyük başlayan grup arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Küçükler (2016) tarafından, 60-66 ay ve 73-84 aylıkken okula başlayan ilkokul ikinci sınıf öğrencilerinin, akademik başarı seviyelerini karşılaştırmak amacıyla yapılan çalışmada, öğrencilere Türkçe, Matematik ve Sosyal Bilimler alanındaki testler uygulanmıştır. Bununla birlikte, ikinci sınıf birinci dönem sonunda öğrencilerin aldığı notlardan da faydalanılmıştır. Sonuçlara bakıldığında; öğrencilerin test puanları ile birinci dönem sonu not ortalamaları arasında, okula başlama yaşında göre anlamlı farklılık bulunurken, cinsiyete göre fark bulunmamıştır. 73-84 aylıkken okula başlayan çocukların; 60-66 aylıkken okula başlayan çocuklardan daha başarılı oldukları sonucuna varılmıştır.

Yeşil Dağlı'nın (2012) çalışmasında, okula 69-80 ay arasında başlayan çocuklar arasında 78-80 aylık çocukların başarıları yüksek çıkmıştır. İlkokula 78-80 ay arası başlayan çocukların üçüncü sınıfta matematik, hayat bilgisi ve Türkçe derslerindeki başarıları diğer çocuklardan daha yüksektir. Okula 69-71 ay arası başlayan çocukların, matematik alanındaki başarıları diğer bütün çocuklardan ve hayat bilgisi alanındaki başarıları 75-80 ay arası çocuklardan düşük iken, Türkçe alanındaki başarıları ise 69-80 ay arası okula başlayan çocuklar arasında en düşük başarı olarak görülmüştür. 69-71 aylık çocukların başarıları okula bir yıl geç başlayan çocukların başarıları ile benzer olarak bulunmuştur. Bu çalışmadan da yola çıkarak, okula başlama yaşının ne çok erken ne de çok geç olması gerektiği sonucuna varılabilir.

Birinci Sınıfa Başlamak İçin Okula Başlama Yaşı Mı Okula Hazır Oluş Mu?

Görüldüğü üzere, okula başlama yaşının ilkokuldaki başarıyı etkilediğini gösteren birçok çalışma bulunmaktadır. Fakat Bickel ve Naomi (1991) tarafından, birinci sınıfa başlarken sahip olunan kronolojik yaşın, ilkokuldaki okul başarısına etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada; ilkokul birinci sınıfta yapılan ölçümler ile okula başlama yaşı arasında bir ilişki bulunmamıştır. Dört yıl sonra tekrar ölçüm yapıldığında da okula başlama yaşının akademik performans üzerinde etkisi görülmemiştir. Genel olarak, okula başlama yaşının sosyoekonomik değişkenlere oranla başarı puanı üzerinde daha az etkili olduğu düşünülebilir.

Okula başlama yaşı, çocukların sadece bugünkü değil, gelecek hayatlarını da etkilemektedir. Okula hazır başlayan çocukların, lisedeyken daha iyi akademik performans ve daha yüksek mezuniyet oranlarına sahip oldukları görülmektedir (Britto ve Limlingan, 2012). Fakat okula başlama yaşının dört olduğu Kuzey İrlanda'da Danny Kennedy; temel okuryazarlık ve sayısal (numeracy) derslerine kayıt olanların %60'ının 16 ve 19 yaş arası bireyler olduğunu belirtmektedir (Fawcett, 2012). Okula başlama yaşının erken olmadığı 34 ülkedeki öğrenciler üzerinde yapılan çalışmaların sonuçlarına bakıldığında; katılımcılardan 15 yaşındayken elde edilen okuma becerileri ve 17 yaşındayken elde edilen matematik becerileri üzerinde okula başlama yaşının olumlu etkisi olduğu görülmektedir (Sprietsma, 2010).

Konarzewski (2014) tarafından, okul başarısı üzerinde okula başlama yaşının etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada 25 Avrupa ülkesinin ulusal örneklerinden toplanan fen ve matematik alanındaki TIMMS 2011 başarı verilerinden seçilen 101.519 öğrencinin verileri kullanılmıştır. Öğrencilerin ilişkisel yaş (relative age) değişkeninin, doğum günü değişkenine göre matematik ve doğa bilimleri alanındaki başarıları altı kat daha çok etkilediği bulunmuştur. Diğer bir deyişle bir sınıftaki yaşça büyük çocukların başarı düzeyleri, yaşça küçük çocukların başarı düzeylerinden daha yüksektir. Sınıf içi ilişkisel yaş (relative age) değişkeninin etkisi sınıflar arası yaş değişkeninin etkisinden daha önemli olarak bulunmuştur. İlişkisel yaş (relative age) değişkeninin etkisi; daha alt kademedeki sınıf seviyelerinde daha belirgin olarak görülürken, büyük sınıflarda özellikle fen alanındaki ortalama başarı düzeyi daha yüksektir.

Okula hazır olmak; yetişkinlikteki sosyal ve davranışsal yeterlikler ile de bağlantılıdır. Ayrıca, okula hazır başlayan çocukların yetişkinlik döneminde iş imkânlarının ve işe girme oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir (Britto ve Limlingan, 2012).

Sonuç ve Öneriler

Çocukların okula başlaması için doğru zamanın ne olduğu uzun yıllardır tartışılmaktadır. Bu konuda özellikle Dewey, Gessell, Piaget, Vygotsky gibi kuramcıların görüşleri önem arz etmektedir. Önceleri sadece "okula başlama yaşı" ön planda tutulurken, zamanla olgunluk, okula hazır oluş, somut işlemler dönemi gibi kavramlar ortaya çıkmıştır. Her çocuğun farklı gelişimsel özelliklere sahip olduğu ve farklı çevresel koşullardan geldikleri düşünüldüğünde, okula başlamada sadece yaşın değil, okula

hazır oluş kavramının da önemli hale geldiği görülmektedir. Araştırmanın amacı bakımından, çocuğun okula başlamasında okula başlama yaşının mı, okula hazır oluşun mu yoksa her iki faktörün de mi göz önünde bulundurulması gerektiği konusunda önemli olan güncel teorik yaklaşımlar, araştırma bulguları vb. aşağıda özet halinde verilmiş ve çeşitli öneriler getirilmiştir.

- Piaget'ye göre çocuğun bireysel farklılıkları olmakla birlikte somut işlemler dönemine yeni geçtiği için 7 yaşında birinci sınıfa başlaması gerekmektedir (Boğaziçi Üniversitesi, 2017; AÇEV, 2012). Piaget gibi Steiner de gelişimsel bakımından çocuğun 7 yaşından önce ilkokula başlaması gerektiğini savunmaktadır. Çünkü, çocuklar entelektüel becerilerini oyun aracılığıyla kazanmaktadır (Reunzel, 2001).

- Bronfenbrenner'e göre sadece çocuğun değil, çocuğu doğrudan ve dolaylı olarak etkileyen aile, okul ve toplumun da okula hazır olması gerekmektedir (Krishnan, 2010; Snow, 2006). Bu noktada, Vygotsky de çocuğun sosyal bir varlık olduğunu söylemekte ve sosyal çevrenin çocuğun üzerinde önemli etkileri olduğunu belirtmektedir (Fraser ve Gestwicki, 2002; Nicolopoulou, 2004).

- İtalya, Almanya, Yunanistan, Fransa, Finlandiya gibi birçok Avrupa ülkesinde zorunlu olarak ilkokula başlama yaşı 6 ile 7 yaş arasında değişmektedir (<http://data.uis.unesco.org/>). Bunlar okula başlama yaşı adına bir fikir verebilir fakat diğer ülkelerin okula başlama yaşını temel almak da doğru bir yaklaşım değildir. Çünkü çocuğun okula başlaması için sahip olması gereken belli başlı beceriler bulunmaktadır (ODTÜ Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, 2012).

- Karışık yaş grubunda olan çocukların bulunduğu sınıflarda yapılan çalışmalarda öğretmenler çocukların olgunluk seviyelerinin farklı olmasından dolayı rahatsızlık duymaktadırlar (Başar; 2013; Kapçı ve diğerleri; Sykes ve diğerleri, 2009).

- Okul öncesi eğitim alma çocukların ilkokula hazır olmaları açısından büyük önem arz etmektedir (Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 2017; Demir ve Üstün, 2018; ODTÜ Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, 2012; Soydan ve Angın, 2017). Fakat, Türkiye'de çocukların okula hazır oluşlarını sağlayan önemli bir faktör olarak okul öncesi eğitimden yararlanma oranı OECD ülkelerine göre oldukça düşüktür (Gür ve diğerleri, 2018). Özellikle gelir seviyesi düşük ailelerden gelen çocukların katılımının, gelir seviyesi yüksek ailelerden gelen çocuklara oranla çok daha düşük olduğu görülmektedir (AÇEV, 2018; ERG ve AÇEV, 2017).

Görüldüğü üzere, okula başlama yaşı ve okula hazır oluş kavramlarının ikisi de karşılıklı etkileşim içinde olup birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmemektedir. Küçük yaşta çocukların aynı zamanda okula hazır oluş becerileri açısından da yetersiz olduğu birçok araştırmada tespit edilmiştir. Ayrıca, bu çalışmalarda okul öncesi eğitimin çocukların okula hazır oluşu üzerinde oldukça önemli olduğu saptanmıştır. Konuya ilişkin kuramsal açıklamalara bakıldığında ise, genellikle okula başlamak için

Birinci Sınıfa Başlamak İçin Okula Başlama Yaşı Mı Okula Hazır Oluş Mu?

uygun olduğu belirtilen -7 yaşın- çocukların gelişimsel olarak yeterli olmadığına yönelik olduğu görülmektedir. Bu problem de yine iki temel kavramın birbiri ile etkileşim içinde olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, okula başlama kararının verilmesinde hem okula başlama yaşının hem de okula hazır oluşun dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir.

Sonuçlar değerlendirildiğinde ise şu önerilerde bulunulmuştur:

- Okula başlama konusu genel olarak değerlendirildiğinde sadece yaş değil okula hazır oluş da dikkate alınmalıdır. Çünkü farklı sosyoekonomik çevreden gelen altı yaşındaki iki çocuğun aynı oranda okula başlamak için hazır olması beklenemez.
- Okula başlama yaşı için standart belirlenirken farklı yaşlarda okula başlayan çocukların ilerleyen zamanlardaki gelişimsel becerileri ve akademik başarılarını inceleyen araştırma sonuçları göz önünde bulundurulmalıdır.
- Okul öncesi eğitimin ilkököl birinci sınıf için gerekli olan becerileri kazandırmadaki önemi unutulmamalı, çocukların okul öncesi eğitime katılım oranı artırılmalıdır.
- Okula hazır oluş değerlendirilirken çocuğun tüm gelişim alanları, farklı ölçme araçlarıyla ve farklı zamanlarda ölçülerek bir sonuç değerlendirmesine ulaşılmalıdır.

Kaynaklar

- Acarlar, F. (2005). Türkçe ediniminde gelişimsel özelliklerin dil örneği ölçümleri açısından incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*. 20 (56), 61-74.
- Alakoç Pirpir, D., Soydan, S., & Angın, E. (2017). Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okul Olgunluk Düzeylerini Yordayıcı Bazı Değişkenler. Ercan Demirel ve Serkan Dinçel (Ed.). *Eğitim Bilimlerinde Yenilikler ve Nitelik Arayışı* içinde (pp. 489-504). Ankara: Pegem Akademi.
- Andersson, I., Gauding, J., Graca, A., Holm, K., Öhlin, L., Marklund, U., & Ericsson, A. (2011). Productive vocabulary size development in children aged 18-24 months-gender differences. *Title, Speech, Music and Hearing: Quarterly Progress and Status Report*. 51, 109-112.
- Andrews, S. P., & Slate, J. R. (2001). Prekindergarten programs: a review of the literature. *Current Issues in Education*. 4, 1-43.
- Anne Çocuk Eğitim Vakfı [AÇEV]. (2012). 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi" ile ilgili görüş ve öneriler.
- Anne Çocuk Eğitim Vakfı [AÇEV]. (2018). *Türkiye'de 0-6 Yaş Çocuğun Durumu*.
- Arı, A. (2014) Teacher views about the starting age of the first grade elementary school. *Educational Sciences: Theory & Practice*. 14 (3), 1043-1047.
- Bağçeli Kahraman, P., & Başal, H. A. (2013). Okula hazırbulunuşluğu değerlendirme testinin uyarlama çalışması. *International Journal of Social Science*.6 (1), 889-911.

- Başar, M. (2013). 60-66 ay aralığında ilkokula başlayan öğrencilerin kişisel öz bakım ve ilkokuma-yazma becerilerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 8 (8), 241-252.
- Başar, M. G. (1996). *Anasınıfı eğitimi alan ve almayan ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bayat, S. (2015). İlkokuma yazma öğretiminde 60-66 aylık çocuklar ile ilgili yaşanan güçlüklerle ilişkin öğretmen görüşleri. *International Journal of Turkish Education Sciences*.
- Berlinski, S., Galiani, S., & Gertler, P. (2009). The effects of pre-primary education on primary school performance. *Journal of Public Economics*. 93, 219-234.
- Bialystok, E., Luk, G., Peets, K. F., & Yang, S. (2010). Receptive vocabulary differences in monolingual and bilingual children. *Bilingualism: Language and Cognition*. 13 (4), 525-531.
- Bickel, D. D., Zigmond, N., & Strayhorn, J. (1991). Chronological age at entrance to first grade: effects on elementary school success. *Early Childhood Research Quarterly*. 6 (2), 105-117.
- Bilecen, N. (1995). *Birinci sınıftan etkilerine ulaşmada anasınıfına devam etme veya etmemenin etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi. (2017). *5.1.1961 tarih ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi hakkında Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin güncellenen görüşü*.
- Britto, P. R. (2012). *School readiness: a conceptual framework*. New York: United Nations Children's Fund.
- Britto, P. R., & Limlingan, M. C. (2012). *School readiness and transitions*. New York: UNICEF.
- Cirhinlioğlu, F. G. (2001). *Çocuk ruh sağlığı ve gelişimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Demir, S., & Üstün, E. (2018). 60-66 aylık çocukların ilkokul 1.sınıfa başlaması uygulamasına ilişkin öğretmen ve veli görüşlerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 17 (3), 1604-1618.
- Demircan, S., Gürten, E., & Uysal, F. (2014). Okula yeni başlayan öğrencilerin doğum ayları ile öğrenci başarısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 13 (26), 205-215.
- Dinc, B. (2013). Okul öncesi eğitimden ilköğretime geçiş ve okul olgunluğu. F. Alisinanoğlu (Ed.). *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları içinde* (ss. 89-116). Ankara: Pegem Akademi.
- Duncan, G. J., Dowsett, C. J., Claessens, A., Magnuson, K., Aletha, C., Klebanov, P., Pagani, L. S., Feinstein, L., Engel, M., Brooks-Gunn, J., Sexton, H., Duckworth, K., & Japel, C. (2007). School readiness and later achievement. *Developmental Psychology*. 43 (6), 1428-1446.
- Dündar Kırık, E. (2011). *Okul öncesi eğitimin ilköğretimdeki başarıya etkisine ilişkin öğretmen görüşleri (Diyarbakır örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Birinci Sınıfa Başlamak İçin Okula Başlama Yaşı Mı Okula Hazır Oluş Mu?

- Eğitim Reformu Girişimi [ERG], & Anne Çocuk Eğitim Vakfı [AÇEV]. (2017). *Türkiye’de Erken Çocukluk Bakımı ve Okul Öncesi Eğitime Katılım*.
- Esaspehlivan, M. (2006). *Okul öncesi eğitim kurumlarına gitmiş ve gitmemiş 78 ve 68 aylık çocukların okula hazır bulunuşluklarının karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Eshetu, A. A. (2014). The impact of attending preschool education on later academic achievement of students: empirical evidences from Dessie, Ethopia. *Basic Research Journal of Education Research and Review*.4 (3), 72-80.
- European Commission/EACEA/Eurydice. (2015). *The structure of the European Education Systems 2015/2016: schematic diagrams. Eurydice facts and figures. Luxemburg: Publications Office of the European Union*.
- Fawcett, L. (2012). *The school starting age: the case for greater flexibility in Northern Ireland*. ATL Education Union.
- Fraser, S., & Gestwicki, C. (2002). *Authentic childhood: exploring Reggio Emilia in the classroom*. Canada: Thomson Learning.
- Gündüz, F., & Çalışkan, M. (2013). 60-66, 66-72, 72-84 aylık çocukların okul olgunluk ve okuma yazma becerilerini kazanma düzeylerinin incelenmesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 8 (8), 379-398.
- Güneş, Fi. (2013). Okuma yazma öğrenme yaşı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*. 9 (4), 280-29.
- Gür, B. S., Çelik, Z., Bozgeyikli, H., & Yurdakul, S. (2018). *Eğitime Bakış 2018: İzleme ve Değerlendirme Raporu*. Ankara: Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.
- Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi. (2012). *05.01.1961 Tarih 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine İlişkin Görüşler*.
- Harman, G., & Çelikler, D. (2012). Eğitimde hazır bulunuşluğun önemi üzerine bir derleme çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 1 (3), 147-156.
- Hart, B., & Risley, T. D. (1995). *Meaningful differences in the everyday experience of young American children*. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing.
- Herbst, M., & Strawinski, P. (2016). Early effects of an early start: evidence from lowering the school starting age in Poland. *Journal of Policy Modeling*. 38, 256-271.
- İnal, G. (2013). Okula Başlama ve Uyum Süreci. F. Alisinanoğlu (Ed). *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları içinde (ss. 67-88)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Kapçı, E. G., Artar, M. Çelik, E. G., Daşçı, E., & Avşar, V. (2013). *İlkokul birinci sınıfa farklı yaşlarda başlayan çocukların ruhsal ve sosyal gelişimi ile akademik benlik algılamaları açısından karşılaştırılması*. Ankara Üniversitesi Yayınlanmamış Proje.
- Koçak, N., Ergin, B., & Yalçın, H. (2014). 60-72 aylık çocukların türkçe dil kullanım düzeyleri ve etki eden faktörlerin incelenmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*.16 (11), 100-106.

- Koçyiğit, S. (2014). Okul öncesi dönem çocuklarının ilkokul hakkındaki görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*.14 (5), 1861-1874.
- Konarzewski, K. (2014). The effects of school entrance age on academic performance. *Edukacja*. 5 (130), 5-18.
- Krishnan, V. (2010). *Early child development: a conceptual model*. Early Childhood Council Annual Conference. Christchurch Convention Centre, Christchurch: New Zeland.
- Kutluca Canbulat, A. N., & Yıldızbaş, F. (2014). Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin 60-72 aylık çocukların okula hazır bulunuşluklarına ilişkin görüşleri.
- Küçükler, E. (2016). A comparison of the academic achievements of students with different primary school entrance age. *Education*. 137, 1, 46-58.
- Maryland State Board of Education. (2009). *Maryland Model for School Readiness: Framework and Standards for Kindergarten*. Baltimore: Maryland State Department of Education.
- MEB. (2006). *36-72 Aylık Çocuklar için Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2007a). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Bilişsel Gelişim*. Ankara: MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi).
- MEB. (2007b). *Eğlence Hizmetleri: Sosyal Gelişim ve Duygusal Gelişim*. Ankara: MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi).
- MEB. (2013). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Dil Gelişimi*.
- MEB. (2014). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Bilişsel Gelişim*. Ankara.
- MEB. (2016). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2015/16*. Resmi İstatistik Programı Yayını.
- MEB. (2018). *2023 Eğitim Vizyonu*.
- Morrison, G. (1998). *Early Childhood Education Today*. Merrill Publishing Company.
- Mumcu, İ. (2014). *The Effect of school start age and readiness for school on verbal ability acquisition*. (Yüksek lisans tezi). Koç University, Master of Arts in Economy, İstanbul.
- National Governor's Association. (2005). *Building the Foundation for Bright Futures: Final Report of the Task Force on School Readiness*.
- Nicolopoulou, A. (2004). Oyun, bilişsel gelişim ve toplumsal dünya: Piaget, Vygotsky ve sonrası. (Çev. M. T. Bağlı). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 37, 137-169.
- Ortadoğu Teknik Üniversitesi [ODTÜ] İlköğretim Bölümü. (2012). *5.1. 1961 Tarih ve 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi Hakkında ODTÜ Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü görüşü*.
- Oktay, A. (2000). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Oktay, A., & Polat Unutkan, Ö. (2005). İlköğretime hazır oluş ve okul öncesi eğitimle ilköğretimin karşılaştırılması. *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. 1, 145-155.

Birinci Sınıfa Başlamak İçin Okula Başlama Yaşı Mı Okula Hazır Oluş Mu?

- Özkara, Y. (2014). Temel eğitime başlayan iki ve tek dilli çocukların türkçe sözcük dağarcığının karşılaştırılması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.11 (25), 265-277.
- Patterson, J. B., & Bradley, P. (2011). *Waldorf Yöntemiyle Çocuğumu Büyütüyorum: 0-7 Yaş Çocuk Eğitimi*. (Çev. S. Dönmez). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Perry, C. (2011). *Research and Information Service Briefing Paper: Arguments on the School Starting Age*. Notherland Ireland Assembly.
- Rhode Island KIDS COUNT. (2005). *Getting Ready: Findings from the National School Readiness Indicators Initiative a 17 State Partnership*. The David and Lucile Packard Foundation, The Kaufmann Foundation and The Ford Foundation.
- Sakic, M., Burusic, J., & Babarovic, T. (2013). The relation between school entrance age and school avhievement during primary schooling: evidence from Croatian primary schools. *British Journal of Educational Psychology*. 83, 651-663.
- San Bayhan, P., & Artan, İ. (2004). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Schmitt-Stegmann, A. (1997). *Child Development and Curriculum in Waldorf Education*.
- Sert, N. (2014). School entry age: 66 months of age for literacy skills. *Social and Behavioral Sciences*. 141, 25-29.
- Sprietsma, M. (2010). *Effects of relative age in the first grade of primary school on long-term scholastic results: international comparative evidence Using PISA 2003*. *Education Economics*. 18 (1), 1-32.
- Sykes, E. D. A., Bell, J. F., & Rodeiro, C. V. (2009). *Birthdate Effects: A Review of the Literature From 1990-On*. Cambridge Assessment.
- Snow, K. L. (2006). Measuring school readiness: conceptual and practical considerations. *Early Education and Development*. 17, 7-41.
- TBMM. (2012). *5/1/1961 Tarihli ve 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi*.
- Temur, T. (2006). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin yazı dilindeki kelime hazinelerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Texas Early Learning Council. (2011). *Defining School Readiness: National Trends in School Readiness Definitions*.
- The Office for Standards in Education, Children's Services and Skills [OFSTED]. (2014). *Are You Ready: Good Practice in School Readiness*.
- Tutal, Ö., & Oral, B. (2015). İlk okuma yazma öğrenmede okula başlama yaşının okuma-yazma başarısına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*. 24, 96-121.
- Türk Eğitim Müfettişleri Derneği [TEMDER]. (2013). *4+4+4'ün 7 Aylık Uygulanmasında Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Yolları*.

- Türk Tabipleri Birliği. (2012). *Çocukların Gelişim Süreçleri ve Okula Başlama*. (1. baskı). Ankara: Türk Tabipleri Birliği Yayınları.
- Ülkü, Ü. B.(2007). *Anasınıfı ve ilköğretim 1. sınıfa devam eden çocukların velileri ve öğretmenlerinin çocuklarının okul olgunluğu hakkındaki görüşlerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- UNESCO. (2018). *Education: Official Entrance Age to Each ISCED Level of Education*. <http://data.uis.unesco.org/> adresinden 02.07.2019 tarihinde alınmıştır.
- Vlachos, F, & Papadimitriou, A. (2015). Effects of age and gender on children's reading performance: the possible neural underpinnings. *Cogent Psychology*. 2.
- Voyles, M. J. (2011). *Students academic success as related to student age and gender*. (Doktora tezi). The University of Tennessee, Tennessee.
- Yeşil Dağlı, Ü. (2012). Çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden velilerin ilkokula hazırbulunuşluk ile ilgili görüşleri. *EKEV Akademi Dergisi*. 16 (52), 231-243.
- Yeşil Dağlı, Ü. (2012). Çocukların ilkokul birinci sınıfa başlama yaşına göre üçüncü sınıf başarılarının incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 33, 291-300.
- Yıldırım, G. (2012). Yeni İlköğretim ve Eğitim Kanunu uygulamalarının değerlendirilmesi. değişen sistem içinde dijital çağda okul öncesi eğitim ve öğretmenleri-sorunlar ve öneriler. III. *Okul Öncesi Eğitimi Sempozyumu*.
- Yıldırım Doğru, S. S., Alabay, E., & Kayılı, G. (2010). Normal gelişim gösteren ve öğrenme güçlüğü olan çocukların sözcük dağarcığı ile dili anlama düzeylerinin belirlenmesi. *Elementary Education Online*. 9 (3), 828-840.
- Yıldırım Doğru, S. S., Bek, H., Konuk Er, R., & Demiray, P. (2010). Engelli ve normal gelişim gösteren okul öncesi çocukların sözcük dağarcığı düzeylerinin belirlenmesi. *Türk Bilim Araştırma Vakfı Bilim Dergisi*. 3 (4) , 334-341.
- Yıldız Çiçekler, C. (2010). 6-7 yaş çocukların oluşturdukları öykülerde kullandıkları hece, kelime ve cümle sayılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.11 (3), 23-36.
- Zelyurt, H., & Özel, E.. (2015). İlkokul birinci sınıfı okutan sınıf öğretmenlerinin eğitimde 4+4+4 düzenlemesine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 16. (3), 1-18.